

Å R S R A P P O R T 2 0 1 3

Verdighetsenteret
OMSORG FOR GAMLE

2013 i hovedtrekk

s. 4–5 STIFTELSENS ORGANISERING

- Styre, ansatte
- Økonomi

s. 6–12 FRIVILLIGHET INNEN ELDREOMSORG

- Vårt opplæringsprogram er god politikk!
- Foreleseroversikt
- Deltakerprosjekter
- Fordeling deltakere fylkes- og kommunevis
- Nye strategier
- Film

s. 13–19 OMSORG VED LIVETS SLUTT – EN VERDIG ALDERDOM:

- Generelt om OLS, ny struktur og ledelse
- Foreleseroversikt
- Deltakernes prosjekter
- Fordeling deltakere – fylker 2007–2013
- Evaluering av opplæringsprogrammet
- Annen kursvirksomhet

s. 20–21 UTADRETTET VIRKSOMHET

- I Norge
- Konferanser, seminarer og kurs
- Internasjonalt opinionsarbeid

s.22–26 ØVRIGE FORMIDLINGSTILTAK

- Omsorgsprisen 2013
- Verdighetsdagen
- Samarbeidsavtale på designfeltet
- Skolebarn møter gamle
- Verdighetskonferansen 2014
- Dødskafé
- www.verdighetsenteret.no i ny utgave
- Verdighetsbøkene
- Publikasjoner, artikler, innlegg

s. 27 MEDARBEIDERE GJENNOM 2013

Stiftelsen Verdighetsenteret – Omsorg for gamle

Organisasjonen har som stiftelse bak seg sitt femte driftsår. Verdighetsenteret er en ideell stiftelse som skal engasjere pårørende og pasienter, helsepersonell, frivillige, politikere, beslutningstakere, samfunn og media, og dessuten etablere og delta i nettverk og samarbeidsprosjekter som bidrar til lignende målsettinger. Stiftelsen er en videreføring av det nasjonale prosjektet *Hospice og Palliative Care for gamle* (1998–2003), det europeiske prosjektet ved Universitetet i Wien, *En verdig alderdom – en livsgaranti* (Würde im Alter, 2003–2006), og av Verdighetsenteret, som åpnet høsten 2008.

Som et nasjonalt kompetansesenter arbeider Verdighetsenteret – Omsorg for gamle for å sikre de svakeste og sårbare gamle den verdighet som de fortjener i deres siste leveår – gjennom opplæring, kompetanseutvikling, implementering av kunnskap, informasjon og opinionsdannelse.

Knappt noe tiltak innenfor eldreomsorg vil være mer holdningsskapende og kostnads-effektivt enn en satsing på godt organiserte frivillighetstjenester og opplæringstiltak for fagpersonalet innenfor eldreomsorg. Lykkes man med en plan for denne satsingen, vil sårbare gamle i dag og de kommende tiår kunne sikres en siste levetid med livskvalitet og verdighet.

Engasjementet på disse områdene gjenspeiler seg i senterets nasjonale opplæringsprogrammer:

Omsorg ved livets slutt (OLS) skal utgjøre et tverrfaglig kompetansehevingstiltak for fotfolket innenfor eldreomsorg og bidra til økt kommunikasjon på tvers i helsetjenesten.

Frivillighetskoordinering – eldreomsorg. En formell opplæring på dette feltet har vært mangelvare Norge. På bakgrunn av dette er det ved Verdighetsenteret de senere år utviklet et nasjonalt opplæringsprogram for landets kommuner, sykehjem og frivillig sektor.

STYRET, ANSATTE

Styret i Stiftelsen Verdighetsenteret: Nils Aardal (leder), Kjellfrid T. Blakstad, Monica Håkansson, Marianne Mowinckel, Marit Schjøtt og Magnar Sortåsløkken. Fra administrasjonen møter daglig leder Stein Husebø, administrasjonsleder Barbro Danielsen og brobygger Sverre Chr. Wilhelmsen.

Styret skal utøve sitt ansvar basert på strategiske oppgaver, organisatoriske oppgaver og kontrolloppgaver. Det er i løpet av 2013 blitt avholdt 6 styremøter.

Daglig leder (overlege), administrasjonsleder, brobygger, prosjektleder – frivillighet, fagutvikler, prosjektleder Omsorg ved livets slutt, hjelpepleier og fagkonsulent – frivillighet/kultur/omsorg har vært knyttet til senteret i 2013.

ØKONOMI

Fagforbundet har gitt et økonomisk bidrag til Verdighetsenteret med 3 millioner kroner i 2013, en støtte som vil bli videreført med et tilsvarende beløp også for 2014. Stortinget gav tilsagn om 3 millioner kroner over Statsbudsjettet 2013. Stortingsmeldingen *Morgendagens omsorg*, fremlagt i april, trakk frem «Økt satsing på opplæring av frivillighetskoordinatorer, i regi av Verdighetsenteret i Bergen» som ett av fem elementer i en nasjonal strategi for frivillig arbeid i helse- og omsorgssektoren. Og som en konsekvens av dette ble Verdighetsenteret i revidert statsbudsjett tilgodesett med et ytterligere statlig tilskudd på 4 millioner kroner for 2013. Dette året har senteret i tillegg mottatt finansiell støtte til planlegging av konferanse fra GC Rieber Fondene, og til gjennomføringen av Verdighetsdagen fra Bergen kommune og GC Rieber Fondene.

Frivillighet innen eldreomsorg

VÅRT OPPLÆRINGSPROGRAM ER GOD POLITIKK:

Politiske signaler gjennom 2013 forsterker Verdighetscenterets mandat til å utdanne frivillighetskoordinatorer i alle landets kommuner som skal bidra til å mobilisere, organisere og koordinere frivillighetsarbeidet. Frivillig deltagelse kan styrke enkeltpersoners sosiale nettverk, bidra til økt aktivitet og redusere ensomhet. Verdighetscenteret har nasjonale og internasjonale erfaringer, kunnskap og kompetanse som kan bidra til å nå disse målene, og fikk i kjølvannet av meldingen økt det statlige tilskudd. I en konstruktiv dialog med politiske myndigheter håper vi å utvikle senterets nasjonale opplæringsprogram ytterligere. Det er både kostnadseffektivt og holdningsskapende å utvikle organiserte frivillighetstjenester og opplæringstiltak for fagpersonale innen eldreomsorg. For en økt innsats her kan man høste mangedobbelt.

Målsettingen er å styrke og kvalitetssikre det frivillige omsorgs- og aktivitetstilbudet for eldre gjennom utdanning av frivillighetskoordinatorer. Deltakerne utvikler et lokalt frivillighetsprosjekt innen eldreomsorg og holder presentasjoner på hver samling, og får faglig veiledning til dette arbeidet. Opplæringsprogrammet er godkjent for klinisk fagstige i Fagforbundet, Delta og det gir også meritterende timer til spesialist i sykepleie/spesialsykepleie i Norsk Sykepleierforbund.

For å kunne utdanne flere frivillighetskoordinatorer ble Julie Tessem ansatt i en 100 % fast stilling som fagkonsulent – frivillighet, kultur, omsorg innenfor frivillighetskoordinering. Senteret har dermed økt frivillighetsenhetens kapasitet.

EKSTERNE FORELESERE GJENNOM ÅRET:

Lill-Karin Aanes, sykepleier og daglig leder, Stiftelsen Termik: *Kvalitetssikring av frivillighet inn i helsesektoren og Frivillig innsats i palliativ omsorg.*

Camilla Erlandsen, musikkterapeut, Bergen Røde Kors Sykehjem: *Musikkterapi.*

Kari Eiken Espedal, sykepleier på Haraldsplass Diakonale Sykehus med demens som spesialfelt: *Demens og kommunikasjon.*

Oddvar Førland, sykepleier og sosiolog, førsteamanuensis/leder for Senter for Omsorgsforskning Vest: *Kommuner i dans med frivillig sektor.*

Kirsten Koht, foredragsholder, tidl. frivillighetsrådgiver i Bærum kommune og daglig leder, Bærum frivilligsentral: *Samskapelse – kommunale og frivillige aktører.*

Torill Kongsbakk, daglig leder, Stiftelsen Sesam: *Frivillighet som metode.*

Gunhild Kjosnes, daglig leder, Bergen Røde Kors: *Samarbeidspartnere, kartlegging av nettverk og behov lokalt.*

Eli Lea, historiker, medieviter og filmskaper: *Minner for livet.*

Norunn Noremark, frivillighetskoordinator, Kirkens Bymisjon, Bergen: *God ivaretagelse av frivillige.*

Liv Nybø, frivillighetskoordinator, Bergen Røde Kors Sykehjem: *Frivillighetstjenesten ved BRKS.*

Idar Simonsen, prest ved Bergen Røde Kors Sykehjem og Arna Helseheim: *Kan frivillige gi sjelsesorg?*

Svein Strand, førsteamanuensis NLA, Interkulturelle studier: *Kulturelt mangfold i eldreomsorgen.*

Merethe Skaug Sørensen, aktivtør og leder for besøkstjenesten i Oslo Røde Kors: *Ideell ledelse.*

Aksel Øhrn, koordinator, Fransiskushjelpens frivillige tjenester: *Samarbeid mellom ansatte og frivillige.*

INTERNE

Eirin Hillestad: *Koordinatorrollen, Frivillighet i eldreomsorgen, Prosjektarbeid, Opplæring av frivillige – hvordan lære videre?*

Stein Husebø: *Samtaler om sorg og kjærlighet, Livsprosjektet – verdighet, Hjelpkunst, kommunikasjon og etikk, Presentasjonsteknikk, Den vanskelige samtalen*

Julie Tessem: *Organisering av frivillige – rekruttering, ivaretagelse og motivasjon*

Sverre Chr. Wilhelmsen: *Media og kommunikasjon*

ET UTVALG PROSJEKTER FRA DELTAKERE, KULL 3

PROSJEKT	KOMMUNE
1. <i>Barn + gamle = ekte glede</i> (Nytt prosjekt) Målet er å gi barnehagebarn og personer med demens en meningsfylt opplevelse sammen. Slik knyttes vennskapsbånd på tvers av generasjoner i nærmiljøet. Barn besøker sykehjemmet, med fokus på sang og musikk de gamle kan kjenne igjen.	SANDNES
2. <i>Skriv mitt liv</i> (Nytt prosjekt) Sykehjemsbeboere skal få hjelp til å skrive ned sin livshistorie. Masterstudenter fra kulturvitenskap og folkehøyskoleelever transkriberer og syr sammen historiefragmenter, slik at beboeren får en innbundet versjon til familie/venner.	BERGEN
3. <i>Et dyr å holde i</i> (Nytt prosjekt) Frivilligsentralen i Ullensaker ønsker å legge til rette for at frivillige kan være besøksvenn med dyr på institusjoner for eldre, for å gi sårbare gamle livsglede og påfyll.	ULLENSAKER
4. <i>Frivilligteam – møte mellom mennesker</i> (Nytt prosjekt) Et samarbeidsprosjekt mellom frivilligsentralen i Eigersund og to bo- og service-sentre. Målet er å starte opp frivilligtjenester/team på alle kommunens bo- og servicesentre, samt å utforme en frivillighetspolitikk for sentrenes arbeid med frivillige som inkluderer rutiner for rekruttering, opplæring og ivaretagelse.	EIGERSUND
5. <i>Gylne øyeblikk – aktivitetssvenn</i> (Nytt prosjekt) Beboere med demens ved Bergtun Omsorgssenter skal få en bedre og mer innholdsrik hverdag, ved at frivillige i kommunen bidrar til økt stimuli med livsminnearbeid som metode. Et langsiktig mål er å føre prosjektet videre med samme type tilbud til hjemmeboende med demens.	NORE OG UVDAI
6. <i>Frie og villige på Vågåheimen – eit tiltak for auka trivsel</i> (Nytt prosjekt) Tiltaket handler om å rekruttere flere frivillige på Vågåheimen og er et samarbeidsprosjekt mellom et sykehjem og en frivilligsentral. Målet er å øke trivselen både blant pasienter og ansatte.	VÅGÅ
7. <i>Frivillighetsmelding for Lillesand kommune</i> (Pågående prosjekt) Det skal ferdigstilles en frivillighetsmelding for Lillesand kommune ved å kartlegge behov og strategier for kommunens frivilligsatsing. Et langsiktig mål er å kunne bruke frivillighetsmeldingen til å starte opp en lokal frivilligsentral.	LILLESAND
8. <i>Frivillighet og eldreomsorg</i> (Nytt prosjekt) Det produseres en kortfilm for å synliggjøre de frivillige aktørene ved Cathinka Guldberg-senteret og for å illustrere viktigheten av frivillige innsats i eldreomsorgen. Kortfilmen vil også kunne brukes som et middel til å rekruttere nye frivillige.	OSLO

FORDELING AV DELTAKERE, FYLKER OG KOMMUNER

I 2013 avsluttet kull 2 og kull 3 startet opp. Deltakerne dette året kom fra 11 fylker og 25 kommuner. Siden oppstart har representanter fra 15 ulike fylker og 32 av landets kommuner deltatt under de tre utgavene av opplæringsprogrammet *Frivillighetskoordinering – eldreomsorg*. I tillegg har det i 2013 vært arrangert lokale seminarer for deltakere fra Asker og Bærum kommune.

FYLKE	KOMMUNE
Akershus	Nes, Ullensaker
Aust-Agder	Grimstad, Lillesand
Buskerud	Øvre Eiker, Ål, Gol, Drammen, Nore og Uvdal
Hedmark	Stange
Hordaland	Bergen
Nordland	Vefsn, Steigen, Bodø
Oppland	Vestre Slidre, Vågå, Østre Toten
Oslo	Oslo
Rogaland	Tysvær, Randaberg, Stavanger, Haugesund, Eigersund, Sandnes
Sogn og Fjordane	Hornindal, Førde
Sør-Trøndelag	Rennebu
Telemark	Skien
Troms	Tromsø
Vest-Agder	Kristiansand, Lillesand
Østfold	Rygge
Spania	Alicante

FILM

En nyprodusert kortfilm fra Verdighetsenteret retter seg mot frivillighetskoordinatorer og frivillige i eldreomsorgen. Målet er å gi inspirasjon til frivillighetsledere og anerkjennelse av frivillig innsats. Fokus er på frivillighet som metode og tema som ledelse, fellesskap og holdninger. I filmen intervjues Torill H. Kongsbakk, som forteller om hvordan hun har utviklet sine tilnærminger til frivillig arbeid gjennom nesten 30 år. Kongsbakk er foredragsholder ved opplæringsprogrammet *Frivillighetskoordinering – eldreomsorg* og med i senterets ressursgruppe. Filmen blir benyttet i koordinatorutdanningen, og det vil bli utviklet et eget studiehefte. Filmen er produsert for Verdighetsenteret av Aldeles AS. Regi: Elisabeth Kleppe. Foto/klipp: Ingse B. Sætre.

NYE STRATEGIER

Verdighetsenterets utdanning av frivillighetskoordinatorer i alle landets kommuner, som skal bidra til å mobilisere, organisere og koordinere frivillighetsarbeidet, er i overensstemmelse med tverrpolitiske målsettinger. Som en ytterligere opptrapping har senteret i 2013 utviklet to nye opplæringskonsepter innenfor ledelse av frivillige, videre utarbeidet en ny satsing for region øst og i tillegg etablert et nasjonalt forum for frivillighet – eldreomsorg.

REGIONALE SEMINARER

I Norge er det høy grad av frivillig aktivitet, men det er regionale forskjeller med hensyn til utfordringer og muligheter. Med utgangspunkt i landets helseregioner ønsker Verdighetsenteret å arrangere seminarer med lokal tilknytning, for å bidra til økt faglighet, nettverksbygging og kreativ tenkning på feltet frivillighet i eldreomsorgen.

Det første seminaret ble arrangert i Mosjøen 14. og 15. mai, i samarbeid med Termik Vefsn. Seminaret trakk 120 deltakere både fra frivillig sektor og helsesektoren, og alle de tre nordligste fylkene var representert. I tillegg til et generelt fokus på eldreomsorg og frivillighet, ble det løftet frem aspekter som profesjonsstrid, livsminnearbeid, frivillighet innenfor demensomsorgen og terminal omsorg. Steinar Albrigtsen stod for en dedikert, musikalsk og kulturell ramme sammen med lokale bidragsytere som Vefsn-ensemblet og dikteren Kristian Halse.

LOKALE SEMINARER

Verdighetsenteret får mange henvendelser fra kommuner og frivillig sektor som ønsker lokale, skreddersydde opplegg av mindre omfang enn opplæringsprogrammet på 3 x 3 dager. For å møte dette behovet er det utviklet et kurskonsept over 2 dager, hvor vertskommunen eller lokale aktører er arrangør og Verdighetsenteret er fagansvarlig og bidrar med kursledelse og undervisning. Målet med de lokale seminarene er at deltakerne blir inspirert til å starte opp lokale frivilligprosjekter i eldreomsorgen etter undervisning, erfaringsutveksling og nettverksbygging med andre aktører som jobber med frivillighet i eldreomsorgen. Dette kan inkludere både seniorsentre, sykehjem, frivillige organisasjoner og frivilligsentraler. Gitt kapasitet arrangeres det også en oppfølgingsdag, slik at man får mulighet til å følge opp de lokale prosjektene som ble planlagt de to første dagene. Det første lokale seminaret ble gjennomført i Asker kommune 22.–23. oktober, med oppfølgingsdag i januar 2014.

NY SATSING FOR REGION ØST

Verdighetsenteret ønsker også å nå ut til alle landets fylker og kommuner med hovedsatsingen Nasjonalt opplæringsprogram: *Frivillighetskoordinering – eldreomsorg* og på sikt tilby dette i flere regioner. Siden etterspørselen etter opplæringsprogrammet er særlig stor på Østlandet er det i 2013 utviklet en ny satsing for region Øst i samarbeid med senterets samarbeidspartner Fransiskushjelpen, hvor 2 av 3 samlinger vil avholdes i Oslo. Kursstart er 11.02.14.

NASJONALT FORUM: FRIVILLIGHET – ELDTREOMSORG

For å få til et felles løft på for frivillighet i eldreomsorgen er samarbeid på tvers av organisasjonstilhørighet nødvendig. Verdighetsenteret ønsker å være en pådriver for arbeid og nettverk og inviterte derfor sentrale aktører på feltet til et seminar på Solstrand 2.–3. oktober 2013. Målet var å opprette et nasjonalt forum for frivillighet i eldreomsorgen. Forumet vil gjennom erfaringsutveksling, nettverksbygging og fokus på ny forskning bidra til økt faglighet og samarbeid. Et arbeidsutvalg vil jobbe med videreutvikling av forumet og være ansvarlig for å arrangere videre samlinger.

Til seminaret var representanter fra følgende organisasjoner og institusjoner invitert: Norges Røde Kors, KS, Frivillighet Norge, Stiftelsen Termik, Stiftelsen Fransiskushjelpen, Bergen Røde Kors, Senter for omsorgsforskning Vest, Stiftelsen Sesam, Livsglede for eldre, Pensjonistforbundet, Stiftelsen Kirkens Bymisjon, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Frelsesarmeen, Bergen Røde Kors Sykehjem, Forum for frivillighet (Sykehjemsetaten i Oslo), Den norske kirke, Norske Kvinners Sanitetsforening og Norges Frivilligsentraler. I tillegg var forskere tilknyttet Senter for alders- og sykehjemsmedisin ved UiB, Forskningsinstituttet NOVA og Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillighet invitert til å holde foredrag.

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom? (OLS)

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom? er et nasjonalt opplæringsprogram innen eldreomsorg og palliasjon. Målgruppen er motivert fagpersonale ved sykehjem og hjemmebasert omsorg: sykepleiere, helsefagarbeidere, hjelpepleiere, omsorgsarbeidere, vernepleiere samt ledere og beslutningstakere på alle nivå. Målsettingen er å gi deltakerne grundig opplærings- og undervisningskompetanse, og dyktiggjøre de enkelte sykehjem og kommuner innenfor eldreomsorg og palliasjon. Deltakerne forplikter seg til å gjennomføre kompetanseutviklings- og opplæringstiltak på hjemstedet etter gjennomført opplæring. De får faglig støtte til å utvikle lokale prosjekter og holder presentasjoner ved hver samling.

Programmet ble videreført i 2013. *Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom?* er godkjent for klinisk fagstige i Fagforbundet, det gir også meritterende timer til spesialist i sykepleie/spesialsykepleie i NSF. Det tilbys et eget kurs for leger innenfor den samme tematikken, både på norsk og tysk.

Opplæringsprogrammet het tidligere *Lære for å lære videre*. I 2013 ble det besluttet å endre navnet til *Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom?* Som et gjensvar på signaler omkring dekning av vikarer er antall samlinger ved Verdighetsenteret også «trimmet ned» fra fire til tre. Samlingene fordeles fremdeles over ett år, men nå med totalt ni seminardager. Silje B. Eikemo ble ansatt i stillingen som prosjektleder for opplæringsprogrammet, og Olaug Finsrud som prosjektmedarbeider.

FORELESERE 2013

EKSTERNE:

Herdis Alvsvåg: *På sporet av et dannet helsevesen*

Erlend Bleken, stipendiat, Kunst- og designhøgskolen i Bergen: *Bomiljø og demens*

Camilla Erlandsen, musikkterapeut ved Bergen Røde Kors sykehjem: *Musikkterapi*

Lene Dieserud Ertner, berøringsterapeut, veileder og foreleser: *Berøring*

Tore Frost, universitetslektor emeritus UiO, filosof og forfatter: *Verdighetsgarantien og samhandlingsreformen – hva er hva?*

Trond Haukedal, psykolog og foredragsholder: *God morgen solstråle!*

Bettina S. Husebø, lege og forsker. Leder for Senter for alders- og sykehjemsmedisin ved UiB.: *Seponeringsstrategier, delir og andre plagsomme symptomer, Smertevurdering ved demens*

Alfhild Karlsen, ergoterapeut ved Bergen Røde Kors Sykehjem: *Fysisk aktivitet og demens*

Eli Lea, historiker, medieviter og filmskaper: *Minner for livet*

Tor Jacob Moe, spesialist i psykiatri ved NKS Olaviken alderspsykiatriske sykehus: *Hjelperens utfordringer og muligheter*

Ingunn Moser, rektor ved Diakonhjemmet Høgskole: *Kulturer på sykehjem*

Marianne Munch, geriatrisk sykepleier, leder for undervisningsavdelingen ved NKS Olaviken alderspsykiatriske sykehus: *Marte Meo som metode*

Liv Nybø, kulturviter og frivillighetskoordinator ved Bergen Røde Kors Sykehjem: *Frivillighet på BRKS.*

Lise Næss, spesialpsykolog: *Kommunikasjon med pasienter med demens, Endringer i sykehjem*

Terje Årsvoll Olsen, høgskolelektor, Universitetet i Bergen: *Nærhet, distanse og seksualitet*

Linda Sandal, spesialhjelpepleier i palliativ omsorg ved Bergen Røde Kors Sykehjem: *Presentasjon av Palliativ avdeling*

Idar Simonsen, prest ved Bergen Røde Kors Sykehjem: *Møte med den alvorlig syke*

Gunhild Vesterhus Strand, professor i gerontologi, institutt for klinisk odontologi: *Munnstell*

Oddgeir Synnes: filolog, FoU-leder og førsteamanuensis ved Høgskolen Betanien: *Livshistorien*

Ingvard Wilhelmsen, psykiater, professor ved institutt for indremedisin UiB: *Sjef i eget liv*

INTERNE

Silje B. Eikemo, prosjektleder: *Etterlattesamtalen*

Olaug Finsrud, prosjektmedarbeider: *Dialogen?*

Eirin Hillestad, prosjektleder: *Frivillighet i eldreomsorgen*

Marianne Holm, fagutvikler: *Prosjektarbeid, Stell av døde*

Stein Husebø, daglig leder: *Hvordan overlever hjelperen?, Omsorg ved livets slutt – samtaler med pasienter og pårørende, Livsprosjektet – verdighet, Ildsjelen – hjelpekunst, kommunikasjon og etikk, eldreomsorg og palliativ care, Presentasjonsteknikk, Den vanskelige samtalen*

Sverre Chr. Wilhelmsen, brobygger: *Media og kommunikasjon*

DELTAKERNES PROSJEKTER LLV KULL 11 OG 12.

Gjennom å definere sitt eget prosjekt har deltakerne blitt inspirert til å iverksette opplæringstiltak på hjemstedet etter fullført opplæring. De har alle fått faglig støtte til å utvikle disse lokale prosjektene og til å fremføre egne presentasjoner ved hver samling. Her er aktuelle prosjekter fra kull 11 og 12:

PROSJEKT	KOMMUNE
1. <u>Omsorg ved livets slutt – et verdig farvel</u> Hovedmål: Å formidle kunnskap til ansatte i kommunen på et tverrfaglig nivå. Planlegging og gjennomføring av et heldagsseminar med Stein Husebø.	<u>NORE OG UVDAL</u>
2. <u>Korleis sikre at pasienter får ein verdig avslutning på livet</u> Hovedmål: Å innføre/videreføre bruk av LCP på sykehuset og i kommunene. Prosjektet fokuserer på opplæring av personalet.	<u>NORDFJORDEID</u>
3. <u>Verdighet ved livets slutt – et dagsseminar ved Stein Husebø</u> Hovedmål: Øke kompetanse og faglig forståelse hos helsepersonalet i kommunene for å øke trygghet, unngå sykehusinnleggelse og bedre kvalitet i tjenesten.	<u>VESTRE TOTEN</u>
4. <u>Bedre smertelindring hos personer med demens</u> Hovedmål: Innføre smerteklarleggingsskjema for pasienter med demens for å forbedre ivaretagelsen og forståelsen av pasientene sine eventuelle smerter.	<u>ODDA</u>
5. <u>Verdighet i pasientrollen</u> Hovedmål: Tilrettelegge opplæring som øker forståelse og refleksjon om betydningen av verdighet til pasientrollen. Opplæringen er rettet mot voksne som vil bli helsefagarbeidere.	<u>SKEDSMO</u>
6. <u>Fagdag med forelesning om «omsorg ved livets slutt»</u> Hovedmål: Bygge opp kompetansen i kommunen for å øke trygghet og kvalitet i behandling av pasienter og pårørende ved livets slutt. Engasjere og motivere til faglige diskusjoner ved arbeidsplassen.	<u>AURSKOG</u>
7. <u>Smertelindring hos personer med demens</u> Hovedmål: Bedre smertelindring og livskvalitet for personer med demens ved økt fokus og kunnskap hos pleiepersonalet.	<u>ÅLESUND</u>

FORDELING AV DELTAKERE, FYLKER OG KOMMUNER 2007–2013

FYLKE	KOMMUNE
Akershus	Aurskog-Høland, Skedsmo, Lillestrøm
Buskerud	Drammen, Hol, Ringerike, Hole, Kongsberg, Lier, Nore og Uvdal
Hedmark	Elverum, Engerdal, Kongsvinger, Nord-Odal, Stange, Trysil
Hordaland	Bergen, Askøy, Lindås, Masfjorden, Modalen, Radøy, Stord, Ulvik, Vaksdal, Odda
Møre og Romsdal	Ulstein, Vestnes, Ørsta, Ålesund, Molde
Nordland	Brønnøy, Vefsn
Oppland	Etnedal, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Vang, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Vestre Toten
Oslo	Oslo
Rogaland	Bryne, Stavanger, Karmøy, Sandnes, Suldal
Sogn og Fjordane	Askvoll, Vågsøy, Nordfjordeid
Sør-Trøndelag	Oppdal, Skaun
Troms	Tromsø
Vest-Agder	Lyngdal, Arendal
Østfold	Askim, Råde, Våler
Vestfold	Sande, Stavern
Telemark	Porsgrunn
Danmark	Gentofte

ANNEN KURSVIRKSOMHET

Omsorgskurs eldreomsorg, for fotfolket innen eldreomsorgen i Bergen kommune. Kurset ble arrangert 12.–13 mars, med forelesere fra Verdighetsenteret og Bergen Røde kors sykehjem. Omsorg ved livets slutt var hovedtema for forelesningene. Undervisningen var knyttet tett opp mot den praksis fotfolket i eldreomsorgen møter i dag.

Legekurs i sykehjemsmedisin: avviklet 17.– 18. april, med deltakere fra hele landet. Hovedforelesere: Stein Husebø, Bettina Husebø, amanuensis dr.med. UiB og Tor Jacob Moe, spesialist i psykiatri. Kurset var godkjent med 20 timer som emnekurs fra Den Norske Legeforening.

Seminar for tyske legestudenter: 25 medisinerstudenter fra universitetet i Lübeck hadde i midten av mai en ukes hospiteringsopphold i Bergen, i et samarbeid mellom Det medisinsk-odontologiske fakultet, og Fakultet for alders og sykehjemsmedisin. Ved Verdighetsenteret fikk studentene en av dagene innføring i de utfordringer og muligheter Norge står overfor i møte med den sårbare, gamle i dag.

Fagdag: I forbindelse med opplæringsprogrammets 12. kull ble ansatte i pleie- og omsorg i alle kommuner i Hordaland invitert til fagdag ved senteret. 12. november fikk 60 ansatte en smakebit på hva opplæringen innen *Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom?* kan by på, og ny kunnskap fra feltet. Forelesere var Stein Husebø, Bettina Husebø, Lise Næss, Herdis Alvsvåg og Trond Haukedal.

Kurs for tyske leger: ble gjennomført 12.–14. september, med forelesninger fra Stein Husebø og Bettina Husebø om eldreomsorg, demens, omsorg ved livets slutt og kommunikasjon. I tillegg til de faglige innleggene fikk gjestene oppleve norsk matkultur og utflukt til det vestlandske kystlandskap.

EVALUERING

Høsten 2013 startet arbeidet med en evaluering av opplæringsprogrammet *Omsorg ved livet slutt – en verdig alderdom?* I hvilken grad har deltagelsen i opplæringsprogrammet ført oss nærmere vår visjon om å sikre de mest sårbare gamle verdighet i deres siste leveår? Hva har kommunene og sykehjemmene fått tilbake for å ha ansatte som deltagere på opplæringen? Har gjennomføring av opplæringsprogrammet fått noen konsekvenser på arbeidsplassen – i tilfelle hvilke? Og er det snakk om endringer i ansvarsområde, tittel, stillingsstørrelse, lønn eller mht. økt kvalitetsfokus?

En viktig del av opplæringsprogrammet er at deltagerne skal utvikle, etablere og gjennomføre et kompetanseutviklings- og opplæringstiltak på egen arbeidsplass eller i hjemkommunen. Hvordan har disse prosjektene materialisert seg lokalt og hva er status per i dag? Har det ført til varige forandringer og eventuelt til nye prosjekter? Hvilke tema og metoder i programmet opplevde den enkelte som aktuelle i forhold til arbeidet? Og er det andre tema som ville være mer relevante? For å få svar på dette er det planlagt anvendt både kvantitativ og kvalitativ metode.

Det er berammet fokusgruppeintervju med deltagere fra fire arbeidsplasser i tre ulike kommuner. Materialet fra intervjuene skal danne grunnlaget for en spørreundersøkelse som skal sendes samtlige deltagere fra tre kull på opplæringsprogrammet. Tilbakemeldingene på dette vil kunne gi oss nyttige opplysninger til bruk til planlegging av tema og metoder for kommende kull av *Omsorg ved livet slutt – en verdig alderdom?* Evalueringen skal munne ut i en intern rapport i løpet av 2014.

Utadrettet virksomhet

FOREDRAG, MØTER, SEMINARER, KONFERANSER 2013

I NORGE

Hvem	Hvor	Formål målgruppe	Dato	Fremmøte
Husebø	Marnadal	Dagsseminar, oppfølging LLV	15/1-13	150
Holm	Molde	Foredrag og samtale for videreutd. sykepleiere, høgskolen	25/1-13	17
Husebø	Voss	Fagforbundet	13/2-13	180
Husebø	Oslo	KS-frivillighet	20/2-13	5
Husebø	Gol	Frivillige	27/2-13	40
Husebø	Ål	Frivillige	27/2-13	30
Husebø	Bergen	Åpning, utstilling, Døden i kunsten, Bg Kunstforening	15/3-13	50
Husebø/Finsrud	Raufoss	Dagsseminar, helsepersonell	4/4-13	250
Husebø	Bergen	Frivillige, Hordaland, Haukeland sykehus,	8/4-13	150
Hillestad/Finsrud Tessem/Hillestad/	Bergen	VG2-konferanse, studenter og lærere i Hordaland	7/5-13	200
Husebø/Wilhelmsen	Mosjøen	Regionalt seminar, prosjekt- og panelledelse, foredrag, foredrag x2, konferansier.	14-15/5-13	120
Husebø/Finsrud	Askim	Dagsseminar, oppfølging LLV, helsepersonale	5/6-13	150
Husebø/Finsrud/ Hillestad/Holm	Askvoll	Dagsseminar, oppfølg LLV, helsepersonale	11/6-13	150
Husebø	Bergen	Fagdag for Fagforbundet, Omstillingsenheten, Verdighetsenteret	19/6-13	11
Husebø	Nore Uvdal	Oppf. LLV, helsepersonale	23/8-13	60
Hillestad	Bergen	Foredrag 2t, videreutd. i hjemmesykepleie, Haraldsplass D. Høgskole	10/9-13	18
Husebø	Bergen	Seminar Barn i sorg og krise, for lærere, Apeltun skole	10/9-13	30
Holm/Eikemo	Bergen	Desentralisert sykepleieutd. Høgskolen i Bergen	5/9-13	70
Hillestad/Holm	Bergen	Innlegg x2, tysk legekurs, Verdighetsenteret	12/9-13	9
Holm	Bergen	Videreutdanning i kard. sykepleie, Høgskolen i Bergen	13/9-13	25
Holm	Bergen	Videreutdanning i kard. sykepleie, Høgskolen i Bergen	20/9-13	25
Husebø	Drammen	Alzheimerdagen, Høgskolen i Buskerud	21/9-13	45

Hvem	Hvor	Formål målgruppe	Dato	Fremmøte
Eikemo/Holm	Lærdal	Presentasjon av VS og OLS, Lærdal alders- og sjukeheim	01/10-13	11
Eikemo/Holm	Sogndal	Presentasjon av VS og OLS, Sogndal sjukeheim	01/10-13	18
Eikemo/Holm	Leikanger	Presentasjon av VS og OLS, Leikanger sjukeheim	02/10-13	22
Eikemo/Holm	Aurland	Presentasjon av VS og OLS, Aurland sjukeheim	02/10-13	23
Finsrud	Bergen	Innlegg for Vg.1, Lønborg vg. skole	14/10-13	45
Holm/Finsrud	Bergen	2t foredrag for «Bli helsefagarbeider», Dragefjellet	18/10-13	200
Hillestad/Tessem	Os	Innlegg/ledelse dagsseminar, Solstrand	2-3/10-13	20
Husebø	Oslo	Foredrag, Livsvern, Litteraturhuset	22/10-13	60
Hillestad/Tessem/ Husebø	Asker	Div. foredrag, kursledelse, lokalt seminar	22-23/10-13	16
Husebø	Bergen	Samspillkonferanse, Fagforbundet	23/10-13	250
Husebø	Asker	Åpent foredrag, Livsglede for eldre	1/11-13	200
Hillestad	Asker	Foredrag, Livsgledekonferansen	2/11-13	200
Hillestad	Bergen	2-timers foredrag, Høgskolen i Bergen	6/11-13	29
Holm	Bergen	Hjertekurset, Haukeland Universitetssykehus	14/11-13	100
Eikemo/Finsrud	Kinsarvik	Presentasjon av VS/opplæringsprogr, Bråvolltunet	14/11-13	6
Eikemo/Finsrud	Granvin	Presentasjon av VS/opplæringsprogr., Granvin sjukeheim	14/11-13	17
Eikemo/Finsrud	Eidfjord	Presentasjon av VS/opplæringsprogram, Bygdaheimen	15/11-13	15
Husebø/Holm/ Hillestad	Bergen	Tverrfaglig fagdag: OLS, Haukeland Univ.sykehus	20/11-13	85
Husebø	Oslo	Foredrag, Demensdagene, Aldring og helse, Oslo Kongressenter	3/12-13	300
Husebø	Lødingen	Dagsseminar, pleiepersonale	12/12-13	120
Totalt:				3.524

I UTLANDET:

Hvem	Hvor	Formål målgruppe	Dato	Fremmøte
Husebø	Aachen (D)	Kommunikasjonsseminar, leger	1-3/2-13	22
Husebø	München (D)	Seminar, helsepersonale	21/3-13	400
Husebø	Lüneburg (D)	Foredrag, kongress	31/8-13	170
Husebø	Hamburg (D)	Foredrag, konferanse, leger	12/9-13	320
Husebø	Dresden (D)	Foredrag for leger, Grünenthal	17-20/10-13	25
Husebø	Graz (AUT)	Foredrag, leger/pleiepers, konferanse	25/10-13	540
Husebø	Esbjerg (DK)	Tysk legeforening	5/11-13	120
Husebø	Frankfurt (D)	Deutsche Schmerzcongress, leger	27/11-13	700
Totalt:				2.297

Øvrige formidlingstiltak

Omsorgsbildet 2013

Foto: Hans Jørgen Brun

OMSORGSPRISEN 2013

Omsorgsprisen for 2013 ble i januar 2014 delt ut på Den Nationale Scene: en festforestilling og en breddemarkering av positive tiltak og kompetanse på feltet omsorg for gamle. Årets førsteprisvinner var Kåre Skorpen, omsorgsarbeider ved Ulrikstunet. Andrepris gikk til ekteparet Morten Andre Høyland og Helene Kallestad for engasjement i nabohjelp, og til aktivtør Gerd Kongshavn for koordinering av frivillighetsarbeid ved Hospitalet Betanien. Representanter for hele 31 sykehjem og 10 bydeler innen hjemmetjenesten inntok også scenen og mottok hvert sitt Omsorgsbilde fra prisutdeler Ragnhild Stolt-Nielsen, byrådsleder i Bergen.

En linje for programmet var barn og unge som pårørende. Fiolinvirtuos Sonoko Miriam Shimano Welde og sangartist Thea Hjelmeland stod for et ungt musikalsk

uttrykk, mens skuespillerne Stig Amdam, Susann Bugge Kambestad, Dag Håvard Engebråten og Ellen Birgitte Winther tolket forholdet mellom barn og voksne i Astrid Lindgrens *Ronja Røvardotter*-univers. At sorg og savn er noe som hører med i livene også utenfor Mattisskogen, fremkom av Stein Husebøs samtale med Hanne Nerland – om mamma som demenspasient. Helge Lilletvedt var musikalsk arrangør, og Sverre Chr Wilhelmsen konferansier på teatrets hovedscene.

Omsorgsprisen ble opprettet i 2001 for å fremheve den enestående innsats mange gjør for at gamle og andre skal ha et godt liv i deres siste levetid. Den tildeles en medarbeider, frivillig, pårørende, institusjon eller prosjekt som de siste årene har vist fremragende omsorg – i Bergen eller Hordaland. Omsorgsprisen 2013 er et samarbeid mellom GC Rieber Fondene og Verdighetsenteret.

VERDIGHETSDAGEN

Å bygge broer og utnytte den kraften som ligger i engasjement på tvers av generasjoner og roller. Dette var målet når Verdighetsenteret også denne høsten bidro til å fylle den største kinosalen i byen på Verdighetsdagen medio oktober. Som koordinator trakk senteret i år Nasjonalforeningen for folkehelsen, BIFF (Bergen internasjonale filmfestival), Bergen kommune – Byrådsavdeling for helse og omsorg, Bergen Røde Kors, Kunst- og designhøgskolen i Bergen, Lønborg videregående skole og Bergen Kino med i samarbeidet. Den varme dokumentarproduksjonen *Forglem meg ei* setter søkelyset på dilemmaer og muligheter i møte med tiltakende demenssykdom i nær familie. Onsdag 16. oktober dannet filmen satsplanken til en engasjert samtale på scenekanten, mellom Stein Husebø, Lisbet Rugtvedt, generalsekretær i Nasjonalforeningen for folkehelsen, pårørende Hanne Nerland, lærer Ingrid S. Thorkildsen og Rita Hjellevad fra Bergen Røde Kors.

Film kan formidle både sterke følelser og ny kunnskap, og på sitt beste være en døråpner til konkret engasjement. Programmet under Verdighetsdagen viste hvordan en fellesopplevelse stimulerer alles ønske om å bidra, enten man er frivillig, pårørende eller helsefagarbeider.

HVORDAN SKAPE ET RIKERE LIV FOR UTSATTE GRUPPER:

Verdighetsenteret inngikk høsten 2013 en samarbeidsavtale med Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB). Høgskolen arbeider for å spisse utdanningens relevans og fremme kunst og designs betydning i samfunnet. KHiB ønsker å fokusere designs etiske aspekter, med særlig vekt på potensialet til å skape et rikere liv for

utsatte grupper. Hvordan kan man utvikle konkrete løsninger og stimulere til debatt og nytenkning, for slik også å påvirke samfunnsutviklingen innen feltet? Verdighetsenteret og KHiB håper å utnytte kompletterende og tverrfaglig kompetanse, forståelse og erfaringer til kreative og nytenkende prosjekter. Dette kan spenne fra seminarer innen brukerdrevet design, kurs i designstudiet, master- og stipendiatprosjekter, til forsknings- og utviklingsprosjekter og samarbeid om publikasjoner.

SKOLEBARN MØTER GAMLE

2013 markerte en ny start for prosjektet *Skolebarn møter gamle*. Dette er et samarbeid mellom Hellen skole, Bergen Røde Kors Sykehjem og Verdighetsenteret, der senteret har bidratt til å formidle kontakt og tilrettelegge for aktiviteten mellom sykehjemmet og skolens 6. trinn. Hver onsdag har seks elever fordelt på to grupper besøkt to faste avdelinger for pasienter med demens. Elevene og de gamle prater sammen, synger, spiller spill og fremfører sangleker. Nytt denne gangen er at det ved begge avdelinger deltar en fra frivillighetstjenesten ved sykehjemmet under besøkene. Og nettopp deres innsats blir trukket frem som en suksessfaktor: De fungerer som et bindeledd, kjenner pasientene, setter praten i gang og gjør situasjonen trygg for elevene sammen med elevassistenten fra skolen. Besøkene varer i 45 minutter og repeteres tre ganger. Hovedmålsettingen er å knytte bånd mellom generasjoner. Besøkene skal også være et lærested for elevene, og opplegget lar barna på en naturlig måte få et innblikk i livet på sykehjemmet. De får meningsfulle oppgaver i forhold til de gamle. Besøkene fra skolen bidrar også til økt aktivitet og mer stimuli for beboerne, som får være ressurspersoner på sine områder i møte med barna.

VERDIGHETSKONFERANSEN

Opinionsdannelse står sentralt for Verdighetsenteret, og en større konferanse er et sentralt formidlingsverktøy. Gjennom 2013 har det vært arbeidet med planleggingen av *Verdighetskonferansen 2014*, som arrangeres sammen med to av senterets stiftere, Norges Røde Kors og Fagforbundet. Det sentrale tema belyser kjernebegrepet verdighet: Hva er en verdig alderdom? Om muligheter, ansvar, praksis. Arrangørene inviterer til aktuelle forelesninger og tverrfaglige diskusjoner om fremtidens eldreomsorg, og ønsker spesielt å nå helsepersonell, beslutningstakere, mellomledere, politikere, administratorer, de store arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene, og «fotfolket» som brenner for verdighet i sin daglige praksis. Gjennom gruppeprosesser skal konferansen aktivisere deltakerne, men også gi et

avtrykk, som kan brukes fagpolitisk og opinionsdannende i etterkant. Programmet på Solstrand Hotel & Bad i 19.–20. november vil tydeliggjøre dynamikken mellom pårørende, pasienter, profesjonelle og frivillige. Hvordan kan man spille alle disse aktørene gode – sammen? Fagforbundet tar hånd om påmelding via www.fagforbundet.no/verdighetskonferansen

DØDSKAFÉ

I førjulstiden inviterte Verdighetsenteret til Dødskafé, som et sted for samtale og refleksjon. Arrangementet var gratis og åpent for alle. Det var plass til 50 personer i Boksalongen i Litteraturhuset i Bergen, og lokalet var på det nærmeste fullsatt gjennom de to timene arrangementet varte. Daglig leder ved Verdighetsenteret innledet over temaet: *Hva betyr for deg og meg en verdig død?* Det ble lagt vekt på at deltakerne fikk anledning til å diskutere egne opplevelser, dødens utfordringer og hvordan man kan få til gode, forberedende samtaler. Dødskaféer har raskt spredt seg til å bli et internasjonalt fenomen hvor folk strømmer til for å spise kake og snakke om døden i en uformell kontekst. Det er allerede klart at også Verdighetsenteret vil videreføre tiltaket i nye utgaver i 2014.

VERDIGHETSBØKENE

Verdighetsenteret har i løpet av året kommet langt i arbeidet med tre fagbøker i senterets regi. Felles for bøkene er at de omhandler verdighet innen eldreomsorgen, men de har ulik innfallsvinkel. Bøkene vil alle bli utgitt på Fagbokforlaget.

Verdighetsboken – det viktigste øyeblikket i livet

Stein Husebø står som redaktør og forfatter. Han samler her mellom to permer sine sentrale erfaringer, tanker og ideer rundt temaene verdighet og eldreomsorg. Dette er en personlig bok, basert på hans mer enn 40-årige erfaringer og refleksjoner som medmenneske og lege i møte med unge og gamle alvorlig syke og deres pårørende. Boken handler om verdighet, fortvilelse, håp, glede, sorg og om det viktigste øyeblikket i livet. Utkommer høst 2014/vår 2015.

Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom

Dette er en antologi basert på forelesninger fra opplæringsprogrammet: *Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom*, i tillegg til viktige bidrag fra andre, ledende fagpersoner. I alt 27 ressurspersoner gir gjennom bokens 24 kapitler en kvalifisert og fyldig fremstilling av møtet med eldreomsorgen, og omsorg ved livets slutt. Bokens målgruppe

er fagpersonale som arbeider innen eldreomsorg og palliative care, lærere og studenter. Den er også rettet mot alle med et hjerte for samfunnets sårbare gamle, i deres siste levetid. Utkommer høsten 2014.

Frivillighet i eldreomsorgen

Vi står overfor en storstilt nasjonal satsing på frivillighet i eldreomsorgen. For at dette skal lykkes er det avgjørende at frivilligheten er gjennomtenkt og godt organisert. Verdighetsenteret ønsker å bidra til kvalitetssikring av frivillighet i eldreomsorgen ved å utarbeide en faglig spisset håndbok, som kan brukes som et konkret verktøy av frivillige og personer som organiserer frivillige i eldreomsorgen, som ledere av frivilligsentraler, frivillige organisasjoner, frivillighetskoordinatorer i kommunen og på sykehjem. Sentrale forelesere og ressurspersoner innen frivillighet inviteres til å skrive hvert sitt kapittel i boken, som også inneholder måler for frivilligrutiner. Utkommer høst 2014/vår 2015.

NY KOMMUNIKASJONSSTRATEGI FOR WEB

Verdighetsenteret jobber med en ny kommunikasjonsstrategi for web og sosiale medier for bedre å ivareta kursdeltakere og potensielle målgrupper. Vi ønsker å skape debatt og dialog om god eldreomsorg og verdighet i samfunnet. Nye nettsider vil stå ferdig i 2014. Arbeidet blir ledet av konsulent Eli Lea som har lang erfaring fra arbeid med utvikling av nettløsninger og kommunikasjonsstrategier i ulike medier. Det visuelle uttrykket for den nye hjemmesiden er utviklet i samarbeid med Åse Huus, som har stått for senterets grafiske profilering siden starten.

PUBLIKASJONER

Kronikker:

Husebø S. *De døendes ensomhet*, Morgenbladet januar 2013

Husebø S. *Livets viktigste øyeblikk*. Bergens Tidende september 2013

Husebø S. *Vi er ikke forberedt på eldrebølgen*. Bergens Tidende november 2013

Fagartikler:

Husebø S. *Kjærlighet – Amour*. OMSORG 2013;1:11–13

Holm M. Husebø S. *Lære – for å lære videre*. OMSORG 2013;1:19–25

Husebø S. *Verdighet*. OMSORG 2013;1:45–47

Husebø S. *Blod på tann*. OMSORG 2013;3:41–45

Medarbeidere gjennom 2013

Stein Husebø
Daglig leder, overlege
sbh@verdighetsenteret.no

Barbro Danielsen
Administrasjonsleder, siviløkonom
bda@verdighetsenteret.no

Olaug Finsrud
Prosjektmedarbeider(fra mars), hjelpepleier, yrkesfaglærer helse- og sosialfag
of@verdighetsenteret.no

Eirin Hillestad
Prosjektleder – frivillighet, cand.mag., master i medievitenskap
ehi@verdighetsenteret.no

Marianne Sætrang Holm
Fagutvikler, intensivsykepleier, master i sykepleievitenskap
mh@verdighetsenteret.no

Silje B. Eikemo
Prosjektleder Omsorg ved livets slutt – en verdig alderdom? (fra september), intensivsykepleier
se@verdighetsenteret.no

Julie Tessem
Fagkonsulent – frivillighet, kultur og omsorg, master i kunsthistorie
jt@verdighetsenteret.no

Sverre Chr. Wilhelmsen
Brobygger, pedagog, kulturformidler
scw@verdighetsenteret.no

Verdighetsenteret – omsorg for gamle
www.verdighetsenteret.no
Ellerhusens vei 35
5043 Bergen

ÅRSRAPPORT 2013
Redaktør: Sverre Chr. Wilhelmsen
Ansvarlig utgiver: Stein Husebø
Redaksjonen avsluttet april 2014
Illustrasjoner: Liv Andrea Mosdøl
Grafisk utforming: Åse Huus
Trykk: Bodoni AS
Opplag: 500

